

જાનલાલ ભાતીરામ શાહ કૃત

રત્ન શહેર તથા ચાર્યાસી તાલુકાના

ભૂગોળ શિક્ષક.

બીજી ચોપડીનો
ડિક્ટેશન શિક્ષક
તથા આના.

અનુસ્વાધીન
કિંમત ૦-૦
પેસ્ટર નંબર
૧૯૨૭

બીજા તરફ
અંક પુતનાં
મિલન
આના

જાનલાલ ભાતીરામ

"મુખ્યગણિત શિક્ષક" નગરના કર્તા—શાહપોર—મુરલ.

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય..

[ગુજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૫૬૬ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ મુસ્ત ૨૧૨૨ નવા માર્ગોની
મુસ્ત ૨૧૨૨ નવા માર્ગોની

વિષય મુસ્ત ૨૧૨૨ નવા માર્ગોની

Surat.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

“ ભૂગોળ શિક્ષક ”

રચનાર:—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

“ મુખ્યગણિત શિક્ષક ” “ ડિક્ટેશન શિક્ષક ” વગેરેના કર્તા.

રચનારનું ઠેકાણું:—શાહપોર-સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.

પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર-સુરત.

કર્તાએ સર્વ હક સ્વાધીન રાખ્યા છે

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ મી

સુરત બેરોડા પુરી બુક બાજવાળી પોળા શ્રી “ અનાવિલ
બુક ” શ્રી. પ્રેસમાં ગોવિંદજી ડાહ્યાભાઈ નાકે જાણ્યો.
તા. ૪-૧૯૨૭.

કિંમત ત્રણ આના પોસ્ટેજ બંધુ.

ગુજરાત વિધાનસભા
ગુજરાતી કોપીરાઈટ સંસ્થા

બીજા ધોરણના “અંક ગણિતના મનોચત્તન”

મહેરખાન બાંકનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફિસના

એ. જી. નં. ૪૪૧ તા. ૨-૭-૧૯૧૯ના પત્રમાં જણાવવામાં આવ્યું છે, કે “અંક ગણિતના મનોચત્તન” પાંચ આના. આ સ્ટેટની સ્કુલોમાં બીજા ધોરણમાં

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરખાન વાંકનેર સ્ટેટના એજ્યુકેશનલ સેક્રેટરી સાહેબની ઓફિસના નં. ૫૧ તા. ૩૦-૧૨-૧૯૧૯ ના પત્રમાં જણાવવામાં આવે છે, કે.

બીજા ધોરણના

“અંક ગણિતના મનોચત્તન” પાંચ આના

વાં. હ. સા. આ. ના ૨૬૦ તા. ૧૭-૧૨-૧૯ થી આ સ્ટેટની નિશાળોમાં ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજૂર કરવામાં આવેલ છે.

મહેરખાન કાઠિઆવાડના એજન્ટ હુ ધ ગવર્નર સાહેબ બહાદુરે પોનાના હુકમ નં. ૭૬ તા. ૨-૮-૧૯ થી બીજા ધોરણના “અંક-ગણિતના મનોચત્તન” પાંચ આના.

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કુલોમાં

ઈનામ અને લાયખેરી બુક તરીકે મંજૂર કર્યો છે.

એ. જી. નં. ૨૬૩ તા. ૧૧-૬-૧૯૧૯ ગોંડલ સ્ટેટમાં ઈનામ લાયખેરી માટે મંજૂર છે.

હુ. મુ. નં. ૪૧૬ તા. ૨૮-૮-૧૯૧૯ રાજકોટ સ્ટેટમાં લાયખેરી માટે મંજૂર.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત.

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો

ભૂગોળ શિક્ષક

જે દિશામાં સુરજ ઊગે છે તે ઉગમણી અથવા પૂર્વ દિશા.
જે દિશામાં સુરજ આથમે છે તે આથમણી અથવા પાશ્ચિમ દિશા.
સુરજ સામું મોં કરી ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ તરફની ઉત્તર દિશા, અને જમણા હાથ તરફની દક્ષિણ દિશા.

રાતે ધ્રુવનો તારો જે તરફ દેખાય છે તે તારા તરફની ઉત્તર દિશા, અને તેની સામેની દક્ષિણ દિશા.

ધ્રુવના તારા તરફ મોં કરી ઉભા રહીએ તો ડાબા હાથ તરફની પશ્ચિમ દિશા, અને જમણા હાથ તરફની પૂર્વ દિશા.

દિશાઓ ચાર છે, પૂર્વ, પાશ્ચિમ, ઉત્તર, દક્ષિણ.

પૂર્વ અને પશ્ચિમ તેમજ ઉત્તર અને દક્ષિણ સામસામી દિશાઓ છે, દિશા વિષે. દોહરો

સુરજ ઊગે છે પૂર્વમાં, આથમતો પશ્ચિમ,

પૂર્વ લણી મોં રાખતાં, જમણી ગમ દક્ષિણ.

ડાબી ગમ ઉત્તર દિશા, મળી દિશા ચર્ચ ચાર,

એ ચારે દિશા તણો, મનમાં કરો વિચાર.

નકશાની દિશાઓ.

નકશા સામું મોં કરી ઉભા રહીએ, તો માથા તરફની એટલે ઉપરની ઉત્તર દિશા. પગ તરફની એટલે નીચેની દક્ષિણ દિશા. જમણા હાથ તરફની પૂર્વ દિશા, અને ડાબા હાથ તરફની પશ્ચિમ દિશા.

[૪] સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

નકશામાં હરકોઇ જગા બીજી જગાની ઉપલી મેર આવેલી હોય, તો તે ઉત્તરે કહેવાય, નાચલી મેર આવેલી હોય તો દક્ષિણે કહેવાય, જમણી તરફ આવેલી હોય તો પૂર્વે કહેવાય. અને ડાબી તરફ આવેલી હોય તો તે પશ્ચિમે કહેવાય.

પુણાઓ.

પૂર્વ અને દક્ષિણ વચ્ચેનો અગ્નિ પુણા.

દક્ષિણ અને પશ્ચિમ વચ્ચેનો નૈઋત્ય પુણા.

પશ્ચિમ અને ઉત્તર વચ્ચેનો વાયવ્ય પુણા.

ઉત્તર અને પૂર્વ વચ્ચેનો ઇશાન પુણા.

પુણાઓ ચાર છે. અગ્નિ, નૈઋત્ય, વાયવ્ય, ઇશાન.

પુણા વિષે. દોહરો.

ઉત્તર પૂર્વ વચ્ચે રહ્યો, ઇશાન પુણા ચાર;

દક્ષિણ પૂર્વ તણી વચ્ચે, અગ્નિ પુણા નિરધાર.

દક્ષિણ પશ્ચિમ મધ્યમાં, નૈઋત્ય પુણા જણ;

ઉત્તર પશ્ચિમે હવે, વાયવ્ય મનમાં આણ.

મેં કાઠિઆવાડના એજન્ટ દુ ધ ગવર્નર
સાહેબ બહાદુરે

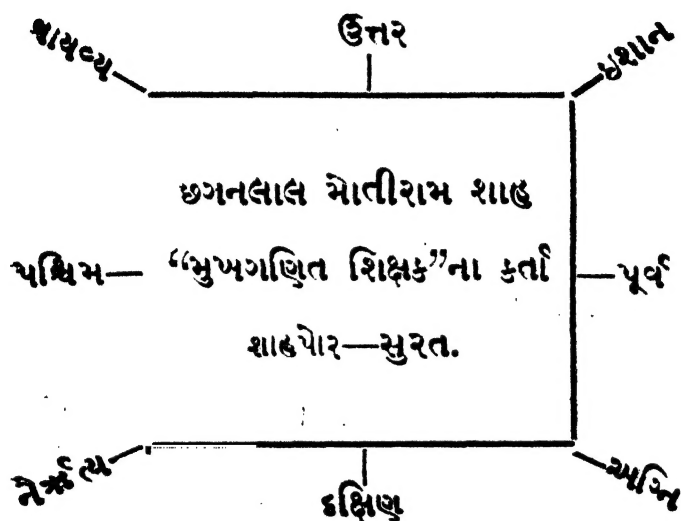
હુકમ નં. ૭૯. તા. ૨-૮-૧૯૧૮થી

(બીજા ધોરણના) “અકબચિતનાં મનોચત્ર”

આખા કાઠિઆવાડની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલો માટે
ઇનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજૂર કર્યો છે.

બીજી ચોપડીનો ડિક્ટેશન શિક્ષક ત્રણ આના. [૫]

નકશાની દિશાની સમજ.

❖ ❖ ❖ વ્યાખ્યાઓ. ❖ ❖ ❖

શહેર—તેમાં હારખંધ અને છાખંધ ઘણાં ઘરો તથા મોટાં મોટાં બજારો આવેલાં હોય તે.

કોટ—શહેરના બચાવ માટે બાંધેલી જાડી. પહોળી, ઉંચી હોય.

પરાં—શહેરનો પાછળથી વધેલો ભાગ. મોટા કોટ અને નાના કોટની વચ્ચેનો ભાગ.

હરવાળ—શહેરમાં જવા આવવા માટે મોટા કોટમાં મૂકેલા હરવાળ.

બાગથી—નાના કોટમાં જવા આવવા માટે મૂકેલા નાના હરવાળ.

ખારી—નદીના કાંઠા પર જવા આવવા માટે મૂકેલા નાના હરવાળ.

[૬] બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રત્યેકોત્તરમાળા ત્રણ આ

નકશો-કોઈ ગામ કે શહેરનો માપ પ્રમાણે કાઢેલો નમુનો.

સડક-પથરથી બાંધેલો રસ્તો.

રેલવે-લોઠાની સડકનો બાંધેલો રસ્તો, જેના પર આગગાડી ચાલે છે તે.

સ્ટેશન-આગગાડી ઉભી રાખવાનું મુકરર ઠેકાણું.

ગુડસયાઈ-આગગાડીમાંથી માત્ર ચઢાવવા ઉતારવાનું ઠેકાણું.

જંકશન-જ્યાં આગળ આગગાડીના રસ્તા મળે છે તે.

આયાત-બીજે ગામથી આવતો માલ.

નિકાસ-બીજે ગામે જતો માલ.

ગેટ-પોલીસનું થાણું. ચોકી.

બાઈ-જે ઠેકાણે વહાણ લંગારવામાં આવે છે તે.

ડકકો-વહાણમાંથી માત્ર ચઢાવવા ઉતારવા માટે બાંધેલો લાકડાનો ઢ

પૂલ-નદી કે ખાડી પરથી માણસો તથા ગાડીઓ જવા માટે બાંધેલો રૂ

બંદર-નદી કે દરીઆ કાંઠે આવેલું શહેર કે જ્યાંથી વહાણ માં

બહો માલ આવજા થતો હોય તે.

ગામડું-નાનાં ગ્રુપડાં જેવાં ધરોનો જથ્થો.

ગામ-થોડાં ધર ને ફળીયાનો જથ્થો.

કસબો-તાલુકાનું સૌથી મોટું ગામ.

તાલુકો-ધણાં ગામ મળીને થયેલો મામલતદારના તાબાનો ભાગ.

ભાડું-નદી કાંઠાની ખેડવા લાયક રેતાળ જમીન.

ચગાની જમીન-નદીનું મટોડું ઠરીને બનેલી જમીન.

બેટ-જેની ચારે બાજુ પાણી ને વચમાં જમીન હોય તે.

કાંઠો-જમીનનો જે ભાગ પાણીની લગોલગ આવેલો હોય તે.

મૂળ-નદી જે ઠેકાણેથી નીકળે છે તે જગા.

બીજા ધોરણનો “મુખ્યગણિત શિક્ષક” એ આના. [૭]

મુખ્ય-નદી જે જગાએ દરીઆને મળે છે તે જગા. નદીના મૂળ

આગળની જગા ઉંચી ને મુખ્ય આગળની નીચી હોય છે.

સમુદ્ર-દરીઓ. એનું પાણી ખાઈ હોય છે.

નદી-મીઠા પાણીનો રેલો પર્વત અથવા સરોવરમાંથી નીકળી

ઢળતી જગામાં થઈ બીજી નદી કે દરીઆને મળે છે તે.

ખાડી-શહેરનું પાણી વહી જવા માટે ખોદેલી મોટી ખાઈ.

તળાવ-જેની ચારે બાજુ જમીન ને વચમાં પાણી હોય તે.

સુરત શહેર.

સુરત નામની રામજણી પરથી સુરત નામ પડ્યું. વિદ્વાન લોકો એને સૂર્યપુર કહેતા.

સીમા-ઉત્તરે-ગોતાલાવાડી. કતારગામ ને વેડની જમીન. પૂર્વે રેલવેની સડક; વરાછા, પુણા અને કુંભારીઆની જમીન. દક્ષિણે-ઉમના ને મજુરાની જમીન. પશ્ચિમે-તાપી નદી.

વિસ્તાર-ઉત્તરે વરિઆવી દરવાજાથી દક્ષિણે નવસારી દરવાજા સુધીની લંબાઈ ચાર માઇલ છે, અને પૂર્વે સરાહના દરવાજાથી પશ્ચિમે અઢવાના દરવાજા સુધીની લંબાઈ ચાર માઇલ છે.

ભાગો-એ છે. (૧) મોટા અને નાના કોટની વચ્ચેનો ભાગ (પરાં). (૨) નાના કોટની અંદરનો ભાગ (શહેર.)

રોશનથી કિલ્લા સુધી મોટી પહોળા સડક પૂર્વ પશ્ચિમ બાંધેલી છે, તેથી શહેરના ઉત્તર અને દક્ષિણ એવા બે ભાગ કરેલા છે.

કુદરતી રચના-શહેરની જમીન:કરતાં પરાંની જમીન નીચી છે. શહેરના બે ભાગનું પાણી સૈયદપુરી ભાગળથી થઇ મક્કાઈ ભાગળની ખાડીમાં વહી તાપીમાં જાય છે, તેથી શહેરની પશ્ચિમનો ઢાળ ઉત્તર દક્ષિણ છે. શહેરની જમીન ચગાની બનેલી છે. મટોકું કાળું અને પીળું એમ બે જાતનું નીકળે છે. પીળા મટોકામાંથી મરડીઆ કાંકરા નીકળે છે, તે છો બનાવવાનાં કામમાં આવે છે, અને કાળા મટોકાનાં વાસણ, નળીઆં, ઈંટો, રમકડાં બને છે.

નિચાણુ ભાગો-નવસારી બજાર, સગરામપરં. વરિઆવી ભાગળ, ગલેમંડી અને ભાગાતળાવ.

નદી-તાપી એ સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળે છે અને સુરતથી ચૌદ માઈલ પર અરબી સમુદ્રને મળે છે. તાપી નદીમાં હોપ પૂલ આગળ બેટ છે.

હવાપાણી-દરીઓ પાસે હોવાથી વરસાદ ધણો એટલે ૩૬ ઇંચ પડે છે, અને તાપ ઓછો લાગે છે. હવા ભેજવાળી છે.

વસ્તી-એક લાખ એગણીસ હજાર બસો નબ્વાણું માણસની છે. તેમાં હિંદુ, મુસલમાન, પારસી, શ્રાવક, અને ખ્રિસ્તી મુખ્ય છે. હિંદુઓમાં વાણીઆ, બ્રાહ્મણ, ભાટીઆ, કણ્બી, કાછીઆ, અનાવલા બ્રાહ્મણ, કાયસ્થ, નાગ, ધાંચી, ગેલા, ખતરી વગેરે છે.

ધર્મ-હિંદુ ધર્મ-હિંદુઓનો. મુસલમાની ધર્મ-મુસલમાનોનો. જરથોસ્તી ધર્મ-પારસીનો. જૈનધર્મ-શ્રાવકનો, ખ્રિસ્તી ધર્મ-ખ્રિસ્તીઓનો.

ધંધો-વેપારનો, કારીગરીનો, તોઢરીનો, અને મજૂરીનો.

ચોથીસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક એ આના. [૬]

હુન્નર-રેશમ અને કસખતો વણાટ; લાકડાં, સુખડ અને હાથી-દાંતનું કોતરકામ; ચાંદલા, હીરા, માણેકનું જડાવકામ; શુક્રચળકનું ભરતકામ; હીંગળોક, રમકપુર તથા બરડી બનાવવાનું કામ. એ સિવાય કાપડ વણવાની મીલો; ૩ કાંતવાના જીનો; રૂની ગાંસડી બાંધવાના પ્રેસો; ચોખાની મીલો; છાપખાનાં; અનાજ દળવાની ધંડીઓ; બરફ તથા સોડાવોટર બનાવવાનાં કારખાનાં; દીવાસળી બનાવવાનું કારખાનું, હુન્નરશાળા.

નિકાસ-રેશમી કાપડ; કીનખાખ; શીકચળકનું ભરતકામ; લાકડાં, સુખડ તથા હાથીદાંતનું કોતરકામ; ચાંદલા; હીંગળોક; રમકપુર; શાકભાજી તથા મિઠાઇ.

આયાત-બધી જાતનું અનાજ; શાકભાજી; સુતરાઉ, રેશમી તથા જીનનું કાપડ; રેશમ; લોહાનો તથા કાચનો સામાન; દારૂખાનું; દવાઓ; ખાંડ; નાળિયેર; રમકડાં; કાગળ; આસતેલ; પથરા અને ઇમારતી લાકડાં વગેરે.

અધિકારીઓની ઓળખાણ.

કલેક્ટર-જિલ્લાનો મુખ્ય અમલદાર.

હુન્નર ડેપુટી કલેક્ટર-જિલ્લાની તિજોરીનો ઉપરી.

પોલીસ સુપરિન્ટેન્ડન્ટ-જિલ્લાની પોલીસનો મુખ્ય અમલદાર.

પોલીસ ઇન્સ્પેક્ટર-ફોજદારના ઉપરી.

પોલીસ સબ-ઇન્સ્પેક્ટર-તાલુકાની પોલીસના મુખ્ય ઉપરી (ફોજદાર)

જમાદાર-એ ત્રણ હવાલદારનો ઉપરી.

હુવાલદાર-એ ત્રણ જેટનો ઉપરી.

નાયક-જેટનો ઉપરી.

[૧૦] સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના

ડિસ્ટ્રિક્ટ જડજ અથવા સેશન્સ જડજ-જિલ્લાના ઈન્સાફ

કરનાર મુખ્ય અમલદાર.

સીટી માજિસ્ટ્રેટ—શહેરના ફોજદારી નાના ગુના ચુકવનાર અધિકારી
એડિઝક્યુટિવ એજનીયર—બાંધકામ ખાતાનો મુખ્ય અમલદાર.

સિવિલ સર્જન—જિલ્લાના દવાખાનાના મુખ્ય ઉપરી.

પોસ્ટ માસ્ટર—પોસ્ટ ઓફિસના ઉપરી.

તાર માસ્ટર—તાર ઓફિસના ઉપરી.

સ્ટેશન માસ્ટર—સ્ટેશનના મુખ્ય ઉપરી.

આબકારી કલેક્ટર—સરકારની રજા વગર કેરી વસ્તુ બનાવનાર

તથા વેચનાર ઉપર દેખરેખ રાખનાર મુખ્ય અમલદાર.

ડેપુટી એન્જ્યુકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટર—જિલ્લાના કેળવણી ખાતાના
મુખ્ય અધિકારી.

મામલતદાર—તાલુકાના ઉપરી અમલદાર.

પટેલ તલાટી—ગામના મુખ્ય અધિકારી.

પ્રેસિડન્ટ—મ્યુનિસિપાલિટીના રૈયત તરફના ખીન પગારદાર
મુખ્ય અધિકારી.

ચીફ ઓફિસર—મ્યુનિસિપાલિટીના સરદારે નીમેજા મુખ્ય અમલદાર.

શહેર સુધરાઈ અથવા મ્યુનિસિપલ ખાતું—રસ્તા બંધા-
વવાનું તથા સમરાવવાનું; સડક પર પાણી છાંટવાનું; રાતે દીવા કરવાનું;
પાણી વહી જવાની ગટર બાંધવાનું તથા સમારવાનું; સ્વચ્છ પાણી પુરું
પાડવાનું; શરૂઆતની કેળવણી આપવાનું; આગ તથા રેલથી શહેરનું રક્ષણ
કરવાનું; બગડેલાં શાકભાજી તથા અનાજ વેચાતાં અટકાવવાનું;

અને ધરવેરો, જાજરવેરો, નળવેરો, ગાડીવેરો વગેરે ઉધરાવવાનું; તથા ખીજો ગામથી આવતા માલ પર જકાત લેવાનું કામ કરે છે, એના મુખ્ય ઉપરી પ્રેસિડન્ટ તથા ચીફ એક્ઝિક્યુટિવ સાહેબ છે.

લોકલબોર્ડ ખાતું—ગામના માણસોએ પસંદ કરેલા સમાસ-દોની સજાને લોકલબોર્ડ, અને એ ખાતાને લોકલબોર્ડ ખાતું કહે છે. ગામની નિશાળો ચલાવવાનું અને રસ્તાઓ, કુવા, તળાવો વગેરે બંધાવવાનું તથા સમરાવવાનું કામ કરે છે. એના મુખ્ય ઉપરી લોકલબોર્ડ પ્રેસિડન્ટ સાહેબ છે.

ધતિહાસ—સુરતને સામે પાર રાંદેર છે, તે પહેલાં મોટું શહેર હતું. રાંદેરના સોદાગરોના મોટાં વહાણો આ પાર લંગારતાં. એ કાંકાની જગામાં મહળી, ખારવા ને ખીજા એવાજ લોક રહેતા, તેથી તે મહળીવાડાને નામે ઓળખાતી. એમાં એક ગઢી એટલે સુરજ ધાટની નાની ઈમારત બાંધી હતી. ત્યાં રાંદેર સરકાર ન્યાયીઓને પકડી કેદ રાખતી. કોઈ નાગર જમીનદારની વિધવા પોતાના નાદાન પુત્ર ગોપીને લાઇ કાઇ કારણથી અહીં આવી રહેલી. એ વખતે રાંદેરના એક નવાયતા (નવા આવેલા) એ પોતાની રાખ સુરજને કાઢી મૂકી. તે કંટાળી મકકે જત્રા જવા તૈયાર થઇ. મકકે જતી વેળા ગોપીની માને લાખો રૂપિયાના દાગીના સોંપતી ગઇ. જત્રા જઇ આવી ટુંક મુદ્દતમાં મરી ગઈ, એટલે તેના પૈસાથી ગોપી ધનવાન થઇ ગયો. તેણે મોટી મોટી હવેલી ને વાડી કરાવી ને વેપાર લાંબાઓ. જુદી જુદી જગાના વેપારીઓ વેપાર કરવા અહીં આવી રહેવા લાગ્યા ને વરતી વધતી ચાલી. રાંદેર તૂટ્યું ને સુરત

+ દરિયામાં વહાણો ધૂરી લેનાર.

[૧૨] બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ૩ આના.

શહેર મોટું થતું ચાલ્યું. સને ૧૭૯૬ માં શહેરની વસ્તી ૮ લાખની કહેવાતી. મોગલ પાદશાહીમાં સુરત જેવું કોઈ બંદર નહોતું. સમજા યુરોપીઅનો હિંદુસ્તાનનો માલ સુરતમાંથીજ ખરીદતા. એ વખતે લોકને રોજગાર ને સુખ સારાં હતાં. શહેરની શોભામાં કાંઈજ મથા નહોતી. દુનિયાના ધણા ભાગના માણસો પહેરવેશ ને જુદી જુદી રીતભાતથી શહેર શણગારી રહ્યા હતા. બંદર ને બજારમાં તરેહ તરેહવાર માલ-સામાન તકતકતા હતા. હિંદના જુદા જુદા ભાગમાંથી વણજારો આવતી. સુરતના બજારમાં ૨૦ લાખની રોજ ઉથલપાથલ થતી. પણ બધા દિવસ સરખા જતા નથી. ચઢતી પડતી થયાજ કરે છે. સન ૧૬૬૪ અને ૧૬૬૯ની શિવાજીની લૂંટ; ૧૮૩૭ અને ૧૮૮૯ની મોટી આગ; ૧૮૮૨ની મોટી રેલ; ૧૭૯૧ અને ૧૯૫૬ ના દુકાળ તથા ૧૮૯૭ અને ૧૯૦૪ ની મરકીએ અને ૧૯૧૮ ના ઇન્દ્રધ્રુએ-જાએ સુરતને હાલહવાલ કરી નાખ્યું. તાપી નદી પુરાતી ગઈ અને મુંબઈ વેપારનું મથક થયું.

અંગ્રેજ સરકારના શાંતિકારક અમલથી તેમજ મકાઈ ભાગળનો પૂલ તથા વરિઆવી ભાગળનો કોટ વગેરે બાંધકામો થવાથી રેલથી, અને શહેરમાં મ્યુનિસિપાલિટીએ નળ નંખાવેલા હોવાથી આગથી ઝાંખું નુકસાન થવા પામતું નથી.

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા. ૩ આના.

બીજા ચોપડીનો ડિક્ટેશન શિક્ષક ૩ આના.

બીજા ધોરણનો “મુખગણિત શિક્ષક” બે આના.

બીજા ધોરણનો “ મુખ્યગણિત શિક્ષક ” જે આના. [૧૩]

મોટા (બહારના) કોટના બાર દરવાજાનાં નામ.

દિશા	દરવાજાનું નામ	નામ પાડવાનું કારણ
ઉત્તરે	(૧) ફાટકનો દરવાજો	તાપી નદીની રેલના પાણી કોટ ફાડી શહેરમાં આવતાં તેથી.
	(૨) વરીઆવી „	વરીઆવ જવાની સડક છે તેથી.
	(૩) કતારગામનો „	કતારગામ જવાની સડક છે તેથી.
	(૪) લાલ દરવાજો	લાલદાસ સાધુનો મઠ હતો તેથી.
	(૫) દિલ્હી દરવાજો	દિલ્હીના પાદશાહનો હુકમ આ દરવાજેથી આવતો તેથી.
પૂર્વે	(૬) સહુરાનો „	સરાહ એટલે ધર્મશાળા હતી તેથી.
	(૭) સલાખતપરાનો અથવા સલાહ પરાનો દરવાજો	નવાખ સલાખતખાનના નામ પરથી.
	(૮) માનનો દરવાજો	નવાખી વખતમાં આ દરવાજા બહાર માન આપવામાં આવતું તેથી.
દક્ષિણે	(૯) નવસારી અથવા ઉધનાનો દરવાજો	નવસારી જવાની સડક છે તેથી. ઉધના જવાની સડક છે તેથી.
	(૧૦) જાફરઅલી અથવા હુનુમાનનો દરવાજો	નવાખ જાફરઅલીખાન પરથી. રોકડીઆ હુનુમાનનું દેહરૂં છે તે પરથી.
	(૧૧) મળુરા દરવાજો	મળુરા ગામે જવાય છે તેથી.
	(૧૨) અઠવાનો અથવા લાઇન્સનો	અઠવા ગામે જવાય છે તેથી. લાઇન્સમાં જવાની સડક છે તેથી.

ઐગણીસ પરાંના નામ તથા તે નામ પડવાનાં કારણ.

દિશા.	પરાનું નામ.	નામ પાડવાનું કારણ.
પૂર્વે	(૧) બેગમપરં	આરગમ્મની બેન રહેલી તે પરથી.
	(૨) સલામતપરં	નવાળ સલામતખાનના નામ પરથી.
	(૩) નવુંપરં	આગમાં બળી જવાથી નવું બધાવેલું તે પરથી.
અગ્નિમાં	(૪) ઇંદરપરં	ઇંદરજી દેશાઈના નામ પરથી.
	(૫) રસ્તમપરં	રસ્તમજીના નામ પરથી.
દક્ષિણે	(૬) સગરામપરં	સવરામ દેશાઈના નામ પરથી.
	(૭) સામપરં	સામજી દેશાઈના નામ પરથી.
	(૮) રૂદરપરં	રૂદરજી દેશાઈના નામ પરથી.
	(૯) રહેમતપરં	રહેમતખાનના નામ પરથી.
નર્મદાએ	(૧૦) ખડેરાવપરં	ખડેરાવના નામ પરથી.
	(૧૧) નાનપરં	વલંદાએ નાનું પરં વસાવેલું તેથી.
વાયવ્યે	(૧૨) ઘાસ્તીપરં	સુરતના નવાળ ગ્યાસુદ્દીન પરથી.
ઉત્તરે	(૧૩) સૈયદપરં	સૈયદ એદ્રુસ સાહેબ પરથી.
ધશાને	(૧૪) રામપરં	રામભાઈ અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૫) રૂઘનાથપરં	રૂઘનાથ અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૬) હરિપરં	હરિભાઈ અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૭) મહીધરપરં	મહીધર અનાવલાના નામ પરથી.
	(૧૮) હૈદરપરં	હૈદરખાનના નામ પરથી.
	(૧૯) મંચરપરં	મંચેરજીના નામ પરથી.

બાર ભાગળનાં નામ તથા નામ પડવાનાં કારણ.

દિશા.	ભાગળનું નામ.	નામ પાડવાનું કારણ.
ઉત્તરે	(૧) વરીઆવી ભાગળ	વરીઆવ ગામ જવાય છે તે પરથી.
પૂર્વે	(૨) સૈયદપુરી	સૈયદપરામાં જવાય છે તે પરથી.
	(૩) બરહાનપુરી	બરહાનપુર જવાતું તે પરથી.
દક્ષિણે	(૪) નવસારી	નવસારી જવાય છે તે પરથી.
	(૫) મળુરા	મળુરા ગામે જવાતું તે પરથી.
	(૬) બાદશાહી	મોગલ પાદશાહની સ્વારી એ ભાગળેથી આવતી તે પરથી.
	(૭) મકાઈ	એ ભાગળે થઈ મકાઈ જતા તે પરથી.
	(૮) ડાકાની	વહાણમાં માલ ચઢાવવા ઉતારવા ડાકડાનો ડાકો બાંધેલો છે તે પરથી.
	(૯) રાજ ઓવા- રાની ભાગળ	રાજઓ સ્નાન કરવા એ ભાગળે જતા તે પરથી.
પશ્ચિમે	(૧૦) મીરબહેરની ભાગળ	મીરબહેરના નામ પરથી.
	(બક્ષીનો ઓવારો)	બક્ષા સાહેબના નામ પરથી.
	(બુજરી ઓવારો)	બુજર ભરાતો તે પરથી.
	(૧૧) મુલ્લા બડકીની ભાગળ	મુલ્લાજીનું મકાન હતું તે પરથી.
	(૧૨) લાકડા કોઠની ભાગળ	લાકડાનો કોટ કરાવેલો તે પરથી.

[૧૬] ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક બે આના.

શહેરના મુખ્ય ભાગો.

(૧) ચોકબજાર	કિલ્લાની પૂર્વમાં	ખુલ્લા મેદાનમાં બજાર ભરાતો તે પરથી
(૨) મુસ્લાનો ચકલો	ચોકબજારની ઉત્તરે	ભટારના મુસ્લાં પરથી
(૩) માછલીપીઠ	મુસ્લાચકલાની દક્ષિણે	માછલીઓ વેચાતી તેથી
(૪) રાણીતળાવ	માછલીપીઠની પૂર્વમાં	ગોપીની બેરી જે રાણી કહેવાતી તેણે તળાવ અંધાવેલું તે પરથી દાણા બજાર હતું તેથી.
(૫) કણુપીઠ	રાણીતળાવની નૈઋત્યમાં	
(૬) કેળાપીઠ	કણુપીઠની દક્ષિણે	કુળાં વગેરે ફળો વેચાતાં તે પરથી
(૭) રહીયાસોનીનોચકલો	કેળાપીઠની અગ્નિમાં	રહીયા સોનીના નામ પરથી
(૮) ભાગાતળાવ	કેળાપીઠની નૈઋત્યમાં	ભાગેલું તળાવ હતું તે પરથી
(૯) ગોપીપટ્ટ	કેળાપીઠની દક્ષિણે	ગોપીએ વસાવેલું તેથી
(૧૦) વાડીફળીઉં	ગોપીપરાની પૂર્વમાં	વાડીઓ હતી તે પરથી
(૧૧) બપાટીઆ ચકલો	વાડીફળીઆની પશ્ચિમમાં	મજુરોની પીઠ હતી તે પરથી
(૧૨) સંઘાડીઆવાડ	ગોપીપરાની દક્ષિણે	સંઘાડીઆ (ખરાદીઓ) ની વસ્તી હતી તે પરથી
(૧૩) બડેખાંનો ચકલો	ગોપીપરાની પશ્ચિમે	બડેખાંના નામ પરથી
(૧૪) આસુરબેગનોચકલો	બડેખાંના ચકલાની પશ્ચિમે	આસુરબેગના નામ પરથી

શહેરમાંનાં બજારો.

બજારનું નામ.	ટેકાડું.	શું શું વેચાય છે.
(૧) ઘાસની પીઠ	બેગમપરામાં	ઘાસ
(૨) દાણાપીઠ	બેગમપરા	અનાજ
(૩) ઝાંપા બજાર	મલામતપરામાં	સઘળી જતનો માલ
(૪) ભાતની પીઠ	નવાપરામાં	ભાત
(૫) સોના ચાંદીનો બજાર	નવાપરા હરીપરા ને નાણાવટમાં	સોના ચાંદીના દાગીના
(૬) કાપડ બજાર	બરાનપુરી ભાગળ ને ચોકબજાર	કાપડ
(૭) કંસારા બજાર	બરાનપુરી ભાગળ	તાંબા પિત્તળનાં વાસણો
(૮) અરહુતપુરી ભાગળનો બજાર	બરાનપુરી ભાગળ	શાકભાજી વગેરે
(૯) લીમડા ચોકનો	બરાનપુરી ભાગળની પશ્ચિમે	કાપડ, મિઠાઈ, અનાજ, ચોપડી, કાચનો સામાન.
(૧૦) કુણપીઠ બજાર	લીમડાચોકની પશ્ચિમે	લોઢાનો સામાન, દવા.
(૧૧) ચોટાનો બજાર	કેળાપીઠમાં	શાકભાજી મિઠાઈ અનાજ
(૧૨) મોટામંદિરનો	કેળાપીઠમાં	કાપડ
(૧૩) ભાગાતળાવનો	કેળાપીઠની પશ્ચિમમાં	દવા, કાપડ, પરચુરણમાલ
(૧૪) ચોક બજાર	ભાગાતળાવની પશ્ચિમે	કાપડ, ફરનીયર
(૧૫) નાનપરાનો બજાર	નાનપરામાં	સઘળી જતનો માલ
(૧૬) નવસારી બજાર	નવસારી ભાગળે	સઘળી જતનો માલ
(૧૭) ઝવેરી બજાર	ચોપીપરામાં	હીરા, મોતી માણિક વગેરે
(૧૮) વરીઆવી બજાર	વરીઆવી ભાગળે	અનાજ, શાકભાજી વગેરે
(૧૯) લાલદરવાજાનો	લાલદરવાજા અંગળે	અનાજ, શાકભાજી વગેરે
(૨૦) ગલેમંડીનો	સ્ટેશનની પશ્ચિમમાં	સઘળી જતનો માલ
(૨૧) સ્ટેશનનો	સ્ટેશનની સામે	ફેટલો, વીશી

... દિગ્વિજયનાં દહેરાનાં જામ :—

કેળાપીપરા—પેનું મંદિર.

જાવાદિયા સહસ્રામાં—ચિત્રસ્વામી અને વાલ્મીકીનારાયણનું મંદિર.

નાલુપરામાં—ચિત્રસ્વામીનું મંદિર.

બાસાલના સહસ્રામાં—બાસાજનું, કાળજી સહસ્રાનું, કાશી વિશ્વનાથ મહાદેવનું, પદ્મિન્યાથજીનું, શ્રીનાથજીનું શ્રીરણ-
છાવજીનું, શ્રી રામજીનું અને રાધાવલ્લભનું મંદિર.

અંબાજીના સહસ્રામાં—અંબાજીનું અને કાળજી માતાનું દહેરું.

ગોપીપરામાં—સહસ્રાનું ગોપાંબજીનું, લાલકેશ્વર મહાદેવનું, કલ્પજી
મહારાજનું, જેતેદજી મહારાજનું અને ગોરા રામજીનું
મંદિર.

સત્તાપતપરામાં—સત્તાપતપત્રનું મંદિર.

સંબાડીઆવાડમાં—નિર્મળદાસ મહારાજનું, મોજેશ્વર મહાદેવનું.

સગરામપરામાં—જીરજીનું, વેરડીઆ હનુમાનનું.

મુલ્લાં ખડકી—પતંગીયા હનુમાનનું.

રામપરામાં—સ્વામીનાગયણનું.

... દહેરાનાં દહેરાનાં. ...

શાહપોરમાં—ચિંતામણીનું.

ગોપીપરામાં—સહાવીરસ્વામીનું, આદિશ્વર ભગવાનનું.

... પારસીની અગિઆરીઓ. ...

સેયડપુરી હાગરમાં—શકેતગી આતશબેડરામ તથા અગિઆરી.

શાહપોરમાં—કદમી આતશબેડરામ.

માછલીપીઠ, રસ્તમપરા તથા નાનપરામાં—અગિઆરી.

— મુસલમાનોની મસીદો. —

ખડખાના ચકલામાં—ખાજે દિવાન સાહેબનો મિનારો તથા મસીદ.

નવસારી ખજરમાં—નવસારીની દરવા.

વરીઆવી ભાગમે—સૈયદ એદ્રુસ સાહેબનો મિનારો તથા મસીદ.

મુલ્તાં ચકલામાં—મીરજી શામીની મસીદ.

— અંગ્રેજોનાં દેવળ. —

રાજગોવારા આગળ—અંગ્રેજોનું દેવળ.

મુગલીસરામાં—મિરાત દેવળ.

શહેરમાંના જોવા લાયક પ્રખ્યાત સ્થળો.

(જે ભાગમાં નિશાળ હોય તે નિશાળ આટે.)

રેલવે સ્ટેશન તથા તેની સામેના મકાનો, હોપખાળ, હાતમ
(યુવામજાગ્યા) સ્ટીફ, જીનો, પર્વશાગાઓ, ગુડસ ચાર્ડ.

બેગમપર—વક્તીતંત ચિએટર, મુજીસ, સર્વ પ્રકાશ ચિએટર, બર-
ફતું કારખાનું પ્રિન્સેસ ચિએટર, વિજીતું કારખાનું.

નવાળી સાહેલો, જાદરઅલી મીન (હુસ્ત સ્પીનીંગ
એન્ડ વિવિંગ કંપની) વહોરવાડનાં મકાનો.

સલામતપર—પોલીસ ઘાટ, સ, ઇલા, કાલખાનું.

નવુપર—સરકારી તાર એડીસ, પોલીસ વાન્ટા, આસપાસની
વાડી, પારેખ દવાખાનું, સેડી વાંડેખાળ, ગાંધીજીનર,
મારકીટ મુલાંજીની દેવળ અને મસીદ, બરકી પશિખાલ,
બરાનપુરી ભાગવતો ખજાર.

રસ્તમપર—રસ્તમજાગ, અગિયારી, ગોપીવંશજ, નવસારીની
દરવા, કબીરજીનું મંદિર.

[૨૦] સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

મગરામપરં—નવસારી બજાર, મારકીટ, રોકડીઆ હનુમાન, ખેતરપાલ.

રહેમતપરં—જીવું દારૂં ૬૩.

નાનપરં—મારકીટ, મક્કાઈ ભાગળનો પૂલ, નાનપરાનો બજાર,

વલદા બંદર, દંજિનેર ઓફિસ, હેડ પોસ્ટ ઓફિસ,

પ્રિન્સેસ બાગ, નાવડી બંદર, કોર્ટનાં મકાનો, જૈલ,

સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, પાટીદાર તે અનાવિલ ઓર્ડિંગ.

આ પરા બહાર અઠવા દરવાજા આગળ વનિતા વિશ્રામ,

સાર્વજનિક કોલેજ, અઠવા ફાર્મ બંગલાઓ તથા શ્રાવજીવું

દહેરં જેવા લાયક છે.

સૈયદપરં—મારકીટ.

રામપરં—અરદેશર કોટવાલનો બંગલો અને વાડી, અનાથ બાળા-

શ્રમ, અશક્તાશ્રમ, પોલીસ લાઈન્સ, વલંદાજીવું

કબરસ્તાન, સ્વામીનારાયણજીવું મંદિર.

હરિપરં—ઘીનો કાંટો, ભવાનીનો વડ, ફાયર એન્જન, કાજી શ્રી લાય-

બેરી, ચોક્કસીઓની દુકાનો.

હૈદરપરં—ગમેમંડીનો બજાર.

કણ્ણપીઠ—લીમડાચોક બજાર, યુનિયન હાઈસ્કૂલ, રેલવે ટિકિટ

તથા પારસલ ઓફિસ ડોયુટી એન્જ્યુ. ઇ. ની

ઓફીસ, વડોદરા બેંક.

રહીઆ સોનીનો ચકલો—ગણપતરામ શ્રી લાયબેરી.

અંબાજીનો ચકલો—અંબાજીવું તથા કાળકા માતાજીવું દહેરં.

બાલાજીનો ચકલો—બાલાજીવું, વિદ્યલનાથજીવું, શ્રી નાથજીવું,

રણછોડજીવું, અને સત્યનારાયણજીવું મંદિર; ગવ-

નંમિંટ મિડલ સ્કૂલ, કાશી વિદ્યાનાથજીવું

દહેરં, હિંદુ નિરાશ્રિત કુંડનું ક્રી વાય-
નાલય, ધર્માદા દવાખાનું.

વાડીફળીઉં—સંસ્કૃત પાઠશાળા.

સંઘાડીઆવાડ—મોજેશ્વર મહાદેવનું દહેરં, ગોરા રામજીનું મંદિર,
નિર્મળદાસનું મંદિર.

ગોપીપર—ઝવેરીઆનાં મકાનો, મગનચંદ ક્રી લાયબેરી, રાયચંદ
ધર્મશાળા, જૈન દહેરાં, લક્ષ્મજી મહારાજનું મંદિર, ગોવિંદજી
મહારાજનું મંદિર, આચાર્યજીનું મંદિર, મહીલા વિદ્યાલય,
સાર્વજનિક મિડલ સ્કૂલ.

કેળાપીઠ—મોટું મંદિર ને તેની સંસ્કૃત પાઠશાળા, ચૌદાનો
બજાર, કેળાપીઠનો પૂલ, વિકૃલવાડી, મણિલાલ લાલભાઈ
સુરતી દશાપોરવાડ ક્રી લાયબેરી,

ભાગાતળાવ—દયાકોર મોરારભાઈ વિજયુખણ્ણદાસ સ્ત્રી
છાતરાંની ઇસ્પતાલ ને સુવાવડખાનું.

સોનીફળીઉં—પારેખ હુત્રરશાળા, ફીરંગીનું કબરસ્તાન,
આર્યસમાજ હોલ.

બડખાનો ચકલો—વલંદાની ઠાકી કાજીનો મિનારો તથા મસીદ
પશુ દવાશાળા.

આસુરબેગનો ચકલો—જીનો દરગાહ, જૈન રત્નસાગર પાઠશાળા.

ચોકબજાર—સોરાબજી જે. જે. હાઇસ્કૂલ, મોટી ઇસ્પતાલ,
કસરતશાળા, વિક્ટોરિઆ બાગ, ડકકો, નેમચંદ
મેલાપચંદનું સુવાવડખાનું, ધમ્પીરીયલ બેંક,
નગીનચંદ હોલ, એફુસ લાયબેરિ, અંગ્રેજોનું
દેવળ, હોપપૂલ, કુરબો, બક્ષીનો દરીઆમહેલ.

[૨૨] ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક એ આના.

સોદાગરવાડો—મસીદ તથા જુનાં મકાનો.

મુગલીસરા—ફ્રેઝરનો દરીઆ મહેલ, મ્યુનિસિપાલીટી,
મોદીજીનો દરીઆ મહેલ, મિશન હાઉસ,
મિશન છાપખાનું, મિશન દેવળ, મિશન
જનાના સ્કૂલ, મિશન હાઇસ્કૂલ, મુલ્લાં ખડકી,
પાતાળી હનુમાનનું દહેરું, અંગ્રેજની કોઠી,
ફ્રિંગીની કોઠી એ હાલ ખંડિયેર છે.

મુલ્લાં ચકલો—ચુડગરનો મિનારો, મીરજ સ્વામીની મસીદ, સૈયદ
એફુસનો મિનારો, પ્રણામીનું મંદિર, હિંમત-
રામની ધર્મશાળા.

શાહુપોર—આમિનીઅન દેવળ એ હાલ ખંડિયેર છે, ચિંતામણીનું
દહેરું, લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર, પારસી આઈનેજ,
પારસી છાકરાઓની ગુજરાતી તથા અંગ્રેજી સ્કૂલ,
પારસી ઈસ્પતાલ તથા સુવાવડખાનું, કદમી તથા
શહેનશાહી આતશબહેરામ.

માછલીપીઠ—પારસી છાકરીઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ, દાકતર
બહેરામજીનું ધર્માદા દવાખાનું.

મેળાનું નામ. ક્યાં.

કચે દિવસે.

અક્ષય નોમ—અશ્વિનીકુમાર

કારતક સદ ૯

કારતકી પુનેમ—અશ્વિનીકુમાર

કારતક સદ ૧૫

વિકુલનાથજીનો—નાણાવટમાં

માગસર સદ ૧૫ રાતે

ધુળીઆ મહાદેવનો—નવસારી દરવાજેથી ઉપના સુધી માગસરના
દર સોમવારે.

બીજા ધોરણનો મુખગણિત શિક્ષક બે આના. [૨૩]

કનકવાનો—સ્ટેશનની પૂર્વમાં પોશ વડ અમામ.

ધીસનો—નવાપરા, હરિપરા, લીમડાચોક, સગરામપુરા, નાનપરામાં
ફાગણ વડ ૧-૨ રાત્રે.

ચૈત્રી પુનેમનો—અશ્વિનીકુમાર ચૈત્ર સદ ૧૫.

દિવાસાનો—નાવડી બંદરને ઓવારે અખાડ વડ અમામ.

પવિત્રા ખારસનો—મોટા મંદિર આગળ શ્રાવણ સદ ૧૨.

બળેવનો—તાપી પર ડક્કા ઓવારે શ્રાવણ વડ ૧.

ગોકળ આઠમનો—કેળાપીઠથી ઝાંપા સુધી શ્રાવણ વડ ૮-૯-૧૦

છડીનો—ગલેમંડી આગળ શ્રાવણ વડ ૯-૧૦.

કંતારેશ્વર મહાદેવનો—વરીઆવી ભાગળથી કતારગામ સુધી
શ્રાવણના દર સોમવારે.

હનુમાનનો—સરાહના દરવાજાથી કુંભાલ શ્રાવણના દર શનિવારે

ગણપતિ ચૌથનો—ડક્કા તથા રાજા ઓવારે ભાદરવા સદ ૪

હનુમાનનો—ભીમપોરમાં ભાદરવા સદ ૧૪ ને અખાડના દર શનિવારે.

અંખાજનો—અંખાજ આગળ પોષ સદ ૧૫, ચૈત્ર સદ ૧ થી
સદ ૮ અને આસો સદ ૧ થી સદ ૮

દશેરાનો—રતમપરામાં આસો સદ ૧૦

માણેકઠારી પુનેમનો—રામપરામાં સ્વામીનારાયણના મંદિરમાં
આસો સદ ૧૫ની રાત્રે.

ચંદની પડવાનો—સ્ટેશનથી વિક્ટોરિયા બાગ સુધી આસો
વડ ૧ની રાત્રે.

તાણુતનો—નવાખસાહેબના મહેલથી કતારગામના દરવાજા સુધી
મહોરમ મહીનાની ૯મી તારીખની રાત્રે તથા ૧૦મીએ.

નિશાળો—રાહેરમાં યુનિસિપાલિટીની આશરે ૬૦ નિશાળો છે, એ સિવાય રાયચંદ દીપચંદની બે કન્યાશાળા, એક કુલકોર કન્યાશાળા, ચાર મિશન કન્યાશાળા, બે પારસી કન્યાશાળા, એક મહીલા વિદ્યાલય, ત્રણ મિશન ગુજરાતીશાળા, ત્રણ પારસી છોકરાની શાળા, બે સંસ્કૃત પાઠશાળા, એક જૈનશાળા, એક પારખ હુન્નરશાળા, હોરવાડમાં પાંચ છ મદ્રેસા ને અઠવા ફરવાળ બહાર વનિતા વિદ્યાલય છે.

અંગ્રેજી નિશાળ—સાર્વજનિક કોલેજ, સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ, ગવર્નમેંટ હાઈસ્કૂલ, સાર્વજનિક મિડલ સ્કૂલ, ગવર્નમેંટ મિડલ સ્કૂલ, યુનિયન હાઈસ્કૂલ, મિશન હાઈસ્કૂલ, મિશન જનના હાઈસ્કૂલ, સર જે. જે. પારસી છોકરાઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ, પારસી છોકરીઓની અંગ્રેજી સ્કૂલ.

લાયબ્રેરીઓ—એડ્વેન્સ લાયબ્રેરી, મગનચંદ ક્ષી લાયબ્રેરી, હિંદુ નિરાશ્રીત ફંડનું ક્ષી વાચનાલય, ગણપતરામ ક્ષી લાયબ્રેરી, કાજી ક્ષી લાયબ્રેરી, મણિલાલ લાલભાઈ સુરતી દશાપોરવાડ ક્ષી લાયબ્રેરી, તુરાવા લાયબ્રેરી, મોહમેદન લાયબ્રેરીઓ અને નાનપરા તથા રસ્તમપરામાં પારસી લાયબ્રેરીઓ.

પોસ્ટ ઓફિસ—સૈયદપરા, મુગલીસરા, કળાપીઠ, નાનપરા, રસ્તમપરા, ગોપીપરા, નવાપરા અને સલાબતપરા. પોલીસગેટો ૧૯ છે, ને બંબાગેટો અઠાર છે. ધણીખરી બંબાગેટો પોલીસ ગેટોની પાસેજ છે.

દવાખાનાં—પારખ દવાખાનું(નાની હોસ્પિટલ), મસ્તકી હોસ્પિટાલ, હિંદુ નિરાશ્રીત ફંડનું ધર્મદા દવાખાનું, દાક્તર બહેરામજીનું ધર્મદા દવાખાનું, સી છોકરાની હોસ્પિટાલ તથા સુવાવડખાનું, પારસી હોસ્પિટાલ તથા સુવાવડખાનું, મોટી હોસ્પિટાલ, નેમચંદનું સુવાવડખાનું. અશક્તાશ્રમનું ધર્મદા દવાખાનું તથા સુવાવડખાનું.

નાટકશાળા—લક્ષ્મીકાંત થિયેટર, સૂર્યપ્રકાશ થિયેટર, પ્રિન્સેસ થિયેટર.

છાપખાનાં—દેશીમિત્ર પ્રેસ, હરિહર પ્રેસ, ગુજરાત દર્પણ પ્રેસ, મિશન પ્રેસ, અખબાર પ્રેસ, ઇન્ડિયા પ્રેસ, સમાચાર પ્રેસ, સીટી પ્રેસ, રાંકર પ્રેસ, કળામય પ્રેસ, અનાવિલ પ્રેસ, અંબિકા વિજય પ્રેસ, અનાવિલ બંધુ પ્રેસ, ગાંડિવ મુદ્રાલય.

મુસાફરી માટે શહેરમાંના જોવા લાયક મુખ્ય સ્થળો.

સ્ટેશનરોડથી મોટી ઘડિઆળનો રસ્તો—રેલ્વે સ્ટેશન, હોપ બાગ, ધર્મશાળાઓ, ગુલામખાખા મીલ (હાતમ મીલ), રૂની ગાંસડી બાંધવાના પ્રેસો, દિંદુ ધર્મશાળા, પારેખ ધર્મશાળા, ગુડસ યાર્ડ, જઠાતનું નાકું, લક્ષ્મીકાંત થીએટર તથા સીનેમા, ચોખ્ખાની મીલો સૂર્યપ્રકાશ થીએટર, અરફનું કારખાનું, પ્રિન્સેસ થીએટર, પ્રિન્સેસ સીનેમા, વીજળીનું કારખાનું, સરકારી તારઓપ્રીસ, કવીન સીનેમા, અલાયાની વાડી, તથા ચોખ્ખાની મીલ, પારેખ દવાખાનું, મોટી ઘડિઆળ (ટાવર).

મોટી ઘડિઆળથી ઝાંપા બજાર થઈ બેગમપરા રોડ—ઝાંપા બજાર, મારકેટ, મુઠાંજીની દેવડી ને મસીદ, મસ્કતી ઇસ્પતાલ, ભક્ષરઅલી મીલ (સુરત સ્પીનીંગ એન્ડ વિવિંગ કંપની) નવાખી મહેલો.

નવાખી વાડીથી સલાબતપરાનો રસ્તો—કતલખાનું.

સલાબતપરાથી ઝાંપાબજાર થઈ અરહાનપુરી ભાગળનો રસ્તો—મોટી ઘડિઆળ (ટાવર), નવાપરાનો બજાર, ફાયર એંજીન, અરહાનપુરી ભાગળનો બજાર, લીમડાચોકનો બજાર, કચ્છપીઠ બજાર, યુનીયન હાઇસ્કુલ, રેલ્વેની ટિકિટ તથા પારસલ ઓફિસ, લાલગેટ, ડેપુટી એન્જીકેશનલ ઇન્સ્પેક્ટરની ઓફિસ, વડોદરા બેંક, કળામય પ્રીન્ટીંગ અને લીથો વર્ક્સ, કોઓપરેટીવ બેંક, શંકર પ્રેસ, સીટી પોસ્ટ ઓફિસ

ભાગાતળાવ રોડ—શ્રીછોકરાંની ઇસ્પતાલ તથા સુવાવડખાનું.

ચોડબજારનો રસ્તો—સરકારી હાઇસ્કુલ, નગીનચંદ હોલ તથા એફસ લાયબ્રેરી, ચંત્રેજીનું દેવળ, પુરજો, ગુજરી આવારો.

ચોડબજારથી નાનપરા રોડ—રાજા આવારો, હોપપૂલ, કિલ્લો, મુંબઈ બેંક (ઇમ્પીરીઅલ બેંક), નેમચંદનું સુવાવડખાનું, ઝાંપા આવારો, રાણીનો બાગ, મોટી ઇસ્પતાલ, મારકીટ.

[૨૬] સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

નાનપરા રોડ—મકાઈ પૂલ, ઈજનેર ઓફિસ, અગ્રેજોનું મુસાફરખાનું, મોટી પોસ્ટ ઓફિસ, પ્રિન્સેસ બાગ, નાવડી બંદર, કોર્ટોનાં મકાનો, જેલ, પાટીદાર મોડિંગ, અનાવિલ મોડિંગ, સાર્વજનિક હાઈસ્કૂલ તથા હોસ્ટેલ.

અઠવા રોડથી નાનપરાના બજારમાં થઈ સોનીફળીઆ રોડ—નાનપરાનો બજાર, કસરતશાળા, પારેબ હુન્નરશાળા, આર્ય સમાજ હોલ, શ્રીરંગીનું કબરસ્તાન.

સોનીફળીઆ થઈ ખપાટીઆ ચક્રલો—ચંદાવાડી, જૈન ધર્મશાળા, જૈન દિગંબર દહેરં.

ખપાટીઆ ચક્રલો થઈ ગોપીપરા રોડ—રાયચંદ જૈન ધર્મશાળા, મગનલાલ પ્રતાપચંદ લાયબ્રેરી, પાંજરાપોળ, આવેશનાં મકાનો, મહીલા વિદ્યાલય, સાર્વજનિક મિડલ સ્કૂલ.

મકાઈ પૂલથી બડેખાંનો ચક્રલો—પશુ દવાશાળા, કાળનો મિનારો તે મસીદ.

બડેખાંના ચક્રલાથી ગોપીપરા હોરવાડને રસ્તે થઈ નવસારી બજાર—નવસારી બજાર, ગોપીતળાવ, નવશહીદની દરગા, કમ્પીરજીનું મંદિર, જીનું દારૂનું ફડ, રોકડીઆ હનુમાન, જેતરપાલ.

સગરાચપરાથી નવસારી ભાગળને રસ્તે થઈ સંઘાડી-આવાડ—નિર્મળદાસનું મંદિર, મોજેશ્વર મહાદેવનું દહેરં, રામજીનું મંદિર, ગોવિંદજી મહારાજનું મંદિર, લલ્લુજી મહારાજનું મંદિર, ગુસાઈજીની બેઠક.

ગોપીપરા થઈ અંબાજીરોડ—હિંદુ વાયનાથ, હિંદુ ધર્માદા દવાખાનું, કાશી વિશ્વનાથ મહાદેવનું દહેરં, ગવર્નમેંટ (સરકારી) મિડલ સ્કૂલ, રામજીનું મંદિર, વિક્રમનાથજીનું મંદિર, બાલાજીનું મંદિર.

બાલાજીરોડ થઇ ચૈયા બજાર—મોટું મંદિર, ચૈયા બજાર, મણિભાઈ લાલભાઈ મોદી સુરતી દશ પોરવાડ શ્રી લાયચેરી.

નાણાપટ થઇ મુગલીસરા—વિકૃતવાડી, ચોકસીઓની દુકાનો, સોના ચાંદી તોલવાનો ધરમનો કાંટો.

મુગલીસરાથી મુઘ્લાનો ચકલો—અક્ષાનો દરીઆ મહેલ, ફેઝરનો દરીઆ મહેલ, મ્યુનિસિપાલિટિ, મોદીજીનો દરીઆ મહેલ, મિશન હાઉસ, મિશન છાપખાનું, મિશન દેવળ, મિશન જનાના સ્કુલ, મિશન હાઇસ્કુલ, અંગ્રેજોની કોડી, પાતાળી હનુમાનનું દહેરું, ફેંચની કોડી એ મિશન હાઇસ્કુલની પૂર્વે હાલ એ ખંડિયેર છે, પારસી ધર્મશાળા, સોદાગરવાડાનાં મકાનો, ચુડગરનો મિનારો તથા મસીદ.

સોદાગરવાડાથી મુઘ્લાનો ચકલો—ચિંતામણીનું દહેરું, આર્મિનિયન દેવળ એ ચિંતામણીના દહેરાની દક્ષિણે હાલ ખંડિયેર છે.

મુઘ્લા ચકલાથી કતારગામ રોડ—મીરજાંસ્વામીની મસીદ તથા કબર, એકુસનો મિનારો તથા મસીદ, વરીઆવી ભાગળનો બજાર, હિંમતરામ મયારામની ધર્મશાળા, વક્તંદાનું કબરસ્તાન.

વરીઆવી ભાગળ થઇ રામપરા રોડ—અરદેશર કોટવાલનો બંગલો તથા વાડી, અનાથ આળાશ્રમ, અશક્તાશ્રમ, ધર્મદા દવાખાનું તથા સુવાવડખાનું, પોલીસ લાઇન.

રામપરા થઇ હુરીપરા—સ્વામી નારાયણનું મંદિર, ભવાનીનો વડ, સોના ચાંદીનો બજાર.

હુરીપરા થઇ સૈયદપરા—શહેનશાહી આતશ બહેરામ, માર-શીટ, આગાનો વડ.

આગાના વડથી શાહુપાર—કદમી આતશ બહેરામ, પારસી આશ્રિતજ, સર જે. જે. પારસી છોકરાની ગુજરાતી તથા અંગ્રેજ સ્કુલ, પારસી જનરલ ઇન્સિપતાલ તથા સુવાવડખાનું.

[૨૮] બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

શાહુપાર થઇ વાંકીબોરડી—લક્ષ્મીનારાયણનું મંદિર,
બહેરામજીનું ધર્માદા દવાખાનું.

વાંકીબોરડી થઇ માછલીપીઠ—પારસી છોકરીઓની અંગ્રેજ
રકુલ.

—:X:—

શહેર બહારનાં જોવાલાયક સ્થળો.

કાંટક દરવાજા બહાર—ભરી માતાનું દહેરં.

વરીઆવી દરવાજા બહાર—નાની બહુચરાજી, મોટી બહુચરાજી.

કતારગામ દરવાજા બહાર—અંગ્રેજોનું કબરસ્તાન, માળવી સેનીટે-
રીઅમ, બંબાવાડી.

લાલ દરવાજા બહાર વરાછાના રસ્તાપર—પ્રયંપુર મીલ

સંરાહુ દરવાજા બહાર—મેન્નામીલ(ઇન્ડસ્ટ્રીયલ મીલ), પારસીના દોખમાં.

નવસારી દરવાજા બહાર દાણાવણી આગળ—હનુમાનનું તથા
રામચંદ્રજીનું મંદિર.

મળુરા દરવાજા બહાર—પાંજરાપોળ.

અઠવા દરવાજા બહાર—વનિતા વિશ્રામ, જૈનદેરાસર, સરકારી ખેતર
(અઠવા ક્ષાર્મ) સાર્વજનિક આર્ટ કોલેજ.

હોપપૂલની પશ્ચિમે—ગવર્નમેન્ટ (સરકારી) હોસ્ટલ

સુરત શહેરનું પુનરાવર્તન.

સ. ૧) દિશાઓ કયા છે અને તે કયા કયા?

સ. ૨) સામસામી દિશાઓ મળાવો.

સ. ૩) નકશાની દિશાઓ શી રીતે આગળપડે?

સ. ૪) નકશામાં સુરતથી વેડ ઉપલી બાજુએ છે તો સુરતથી વેડ
કયા દિશામાં હશે?

ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક જે આના. [૨૬]

- સ. ૫) ખુણાઓ કેટલા છે ને તે ક્યા ક્યા ? કઇ કઇ દિશાની વચ્ચે ખુણા ન હોય ?
- સ. ૬) કોટ, દરવાજો જંકશન બંદર, ગામકું, ગામ, કર્મો, શહેર, તાલુકો, મૂળ, મુખ, બેટ, તળાવ, ડકકો એટલે શું ?
- સ. ૭) સુરત શહેરની ચારે દિશાએ શું શું આવેલું છે ?
- સ. ૮) સુરત શહેરના કેટલા ભાગ પાડી શકાય અને તે ક્યા ક્યા ?
- સ. ૯) પુષ્કળ વરસાદ વરસે છે ત્યારે શહેરના ક્યા ક્યા ભાગમાં પાણી ભરાઈ જાય છે ?
- સ. ૧૦) સુરતમાં વસ્તી કેટલા માણસની છે, અને તેમાં મુખ્ય કઇ કઇ જાતો છે ?
- સ. ૧૧) સુરતના લોકો શું શું ધંધો કરે છે ?
- સ. ૧૨) સુરતના લોકો ક્યા ક્યા હુન્નરો જાણે છે ?
- સ. ૧૩) સુરતમાંથી કયો કયો માલ બહારગામ જાય છે ?
- સ. ૧૪) બહારગામથી સુરતમાં કયો કયો માલ આવે છે ?
- સ. ૧૫) મ્યુનિસિપાલિટી શું શું કામ કરે છે ?
- સ. ૧૬) મ્યુનિસિપાલિટીને આવક કઇ કઈ રીતે થાય છે ?
- સ. ૧૭) લોકલબોર્ડ ખાતું શું શું કામ કરે છે ? એનો ખર્ચ શાથી નમે છે ?
- સ. ૧૮) ગામના અધિકારીઓ ક્યા ક્યા ?
- સ. ૧૯) તાલુકાના ઉપરી અમલદારને શું કહે છે ?
- સ. ૨૦) મામલતદારના ઉપરી અધિકારીને શું કહે છે અને તેઓને સુમામ ક્યાં હોય છે ?
- સ. ૨૧) સુરત નામ શા ઉપરથી પડ્યું ?

- સ. ૨૨) સુરતની પુરેપુરી જહોજલાલી કયા સનમાં હતી ?
- સ. ૨૩) સુરતની પડતી શા શા કારણથી થઈ ?
- સ. ૨૪) આગ ને રેલથી શહેરને નુકસાન થતું અટકાવવાને કોણે શું કર્યું ?
- સ. ૨૫) સુરત શહેરને કેટલા દરવાજા હતા અને તે કયા કયા ?
- સ. ૨૬) સુરતની ઉત્તરે કેટલા દરવાજા છે, ને તે કયા કયા ? પૂર્વમાં કેટલા દરવાજા છે ને તે કયા કયા ? દક્ષિણમાં કેટલા દરવાજા છે ને તે કયા કયા ? પશ્ચિમમાં કયો દરવાજો છે અને તેનું બીજું નામ શું ?
- સ. ૨૭) આરે દરવાજાનાં નામ પડવાનાં કારણ કહો.
- સ. ૨૮) પૂર્વમાં કેટલા પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૨૯) દક્ષિણમાં કેટલાં પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૩૦) સૈયદપરં કઈ દિશામાં આવ્યું ?
- સ. ૩૧) વાયવ્યમાં કયું પરં છે ?
- સ. ૩૨) ઈશાનમાં કેટલાં પરાં છે ને કયા કયા ?
- સ. ૩૩) અગ્નિ ખુણામાં કયું પરં છે ?
- સ. ૩૪) નૈઋત્યમાં કયા કયા પરાં છે ?
- સ. ૩૫) સુરત શહેરમાં કેટલાં પરાં છે ને તે કયા કયા ?
- સ. ૩૬) ઓગણીસ પરાંનાં નામ પડવાનાં કારણ કહો.
- સ. ૩૭) ગોપીપરં પરં નથી, એમ તમે શા પરથી કહો છો.
- સ. ૩૮) નાના કોટને કેટલા દરવાજા હતા અને તેને શું કહેતા ?
- સ. ૩૯) સુરતની આર ભાગળના નામ અનુક્રમે ગણાવો અને એ નામ શા પરથી પડ્યાં તે કહો.
- સ. ૪૦) સુરત શહેરની ઉત્તરમાં કઈ ભાગળ છે ? દક્ષિણમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ? પૂર્વમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ?

સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના [૩૧]

- સ. ૪૧) સુરત શહેરની પશ્ચિમમાં કઈ કઈ ભાગળો છે ? પશ્ચિમમાં વધારે ભાગળ હોવાનું કારણ શું ?
- સ. ૪૨) શહેરના (અંદરના કોટના) મુખ્ય ભાગ ગણાવો.
- સ. ૪૩) આ ચોપડીના બનાવનાર શહેરમાં રહે છે કે પરામાં ?
- સ. ૪૪) કિલ્લો શહેરના કયા ભાગમાં આવ્યો ? જ. ચોકબજારમાં.
- સ. ૪૫) ચોક બજારની ઉત્તરે શું આવ્યું ? જ. મુલ્લાનો ચકલો.
- સ. ૪૬) મુલ્લા ચકલાની દક્ષિણમાં કયો ભાગ આવ્યો ? જ. માછલીપીઠ.
- સ. ૪૭) રાણીતળાવ માછલીપીઠથી કઈ દિશામાં છે ? જ. પૂર્વમાં.
- સ. ૪૮) રાણીતળાવની દક્ષિણમાં શું આવ્યું ? જ. કણપીઠ
- સ. ૪૯) કણપીઠથી દક્ષિણમાં જઈએ તો શું આવે ? જ. કેળાપીઠ
- સ. ૫૦) કેળાપીઠથી અગ્નિ ખુણામાં શું આવ્યું ? જ. રહીઆસોનીનો ચકલો.
- સ. ૫૧) ભાગાતળાવ કેળાપીઠના કયા ખુણામાં છે ? જ. નૈર્ઋત્ય ખુણામાં
- સ. ૫૨) ગોપીપદ કેળાપીઠની કઈ દિશામાં છે ? જ. દક્ષિણમાં.
- સ. ૫૩) ગોપીપરાની ચારે દિશામાં શું શું આવ્યું ? જ. ઉત્તરમાં કેળાપીઠ. પૂર્વમાં વાડીદળાઈ. દક્ષિણમાં સંઘાડીઆવાડ. પશ્ચિમમાં બડેમાંનો ચકલો.
- સ. ૫૪) સંઘાડીઆવાડ ગોપીપરાની કઈ દિશામાં છે ? જ. દક્ષિણમાં.
- સ. ૫૫) બડેમાંનો ચકલો ગોપીપરાની કઈ દિશામાં ? જ. પશ્ચિમમાં.
- સ. ૫૬) બડેમાંના ચકલાની પશ્ચિમમાં શું આવ્યું ? જ. આસુરબેગનો ચકલો.
- સ. ૫૭) તમારી નિશાળ જે ભાગમાં છે તે ભાગમાં જેવા કાયક જંગાએ કઈ કઈ છે ?
- સ. ૫૮) તમારી નિશાળ જે ભાગમાં છે તેની ચારેદિશાએ શું શું આવ્યું છે ?

[૩૨] બીજી ચોપડીનો ડિક્ટેશન શિક્ષક ત્રણ આના.

- સ. ૫૯) શહેરમાં બજાર ક્યાં ક્યાં છે ને ત્યાં શું વેચાય છે ?
- સ. ૬૦) તમારે કાપડ લેવું હોય તો ક્યા ક્યા બજારમાં તપાસ કરશો ?
- સ. ૬૧) સોના ચાંદીના દાગીના લેવા માટે ક્યા બજારમાં જશો ?
- સ. ૬૨) મોટું મંદિર ક્યાં આવ્યું ?
- સ. ૬૩) બાલાજીના ચકલામાં ક્યા ક્યા મંદિરો છે ?
- સ. ૬૪) પાતાળી હનુમાનનું દહેરું ક્યાં છે ?
- સ. ૬૫) ચિંતામણીનું દહેરું ક્યાં આવ્યું ને ત્યાં ક્યા લોક દર્શન કરવા જાય છે ?
- સ. ૬૬) મિનારાવાળી મસ્જિદ ક્યાં ક્યાં છે ?
- સ. ૬૭) મુબલીસરા તથા શાહપોરમાં જેવા લાયક મકાનો ક્યા ક્યા છે.
- સ. ૬૮) ચોક બજારમાં ક્યા ક્યા જેવા લાયક મકાનો છે ?
- સ. ૬૯) દશેરાનો મેળો ક્યાં ને કયે દિવસે ભરાય છે ?
- સ. ૭૦) તાપી કાંઠે કયે દિવસે મેળો ભરાય છે ?
- સ. ૭૧) હિંદુ નિરામિત દંડુદવાખાનું તથા વાચનાલય ક્યાં આવ્યું છે ?
- સ. ૭૨) સુરતમાં મોટામાં મોટો બજાર કયો છે ?
- સ. ૭૩) શહેર બહાર જેવા લાયક જગાઓ કઈ કઈ છે ?
- સ. ૭૪) સુરતથી અગત્ય માણસ તમને સુરત શહેરની જેવા લાયક પ્રખ્યાત જગાઓ બતાવવા કહે, તો તમે તેને સુરત શહેર તથા ચોર્માસી તાલુકાના બૂમોળશિક્ષકનું કયું પાનું વાંચવા કહેશો કે જેથી તે ખાડે કરી પોતે પોતાની મેળે જોઈ શકે ?
- સ. ૭૫) શહેરમાંના બહુવા લાયક પ્રખ્યાત સ્થળો મણાવો.
- સ. ૭૬) શહેરમાં મોટામાં મોટો મેળો ક્યાં ભરાય છે ને તે કેટલા દિવસ ?
- સ. ૭૭) શહેરમાંથી ક્યા ક્યા ન્યુસપેપરો નીકળે છે ?

—:બીજા ધોરણ માટે:—

ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક.

કિંમત બે આના.

અંગ્રજીતનાં મનોચત્ર પાંચ આના.

સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના.

“હિકેશન શિક્ષક” ભાગ બીજો ત્રણ આના.

“મુખ્યગણિત શિક્ષક” ભાગ ત્રીજો બે આના.

બીજી ચોપડીના અર્થ ચાર આના.

છગનલાલ મોતીરામ શાહ. શાહપોર-સુરત.

ચોર્યાસી તાલુકો

સુરત શહેર ચોર્યાસી તાલુકામાં છે. એ તાલુકામાં ચોર્યાસી ગામ હતાં, તેથી ચોર્યાસી તાલુકો કહેવાય છે.

સીમા—ઉત્તરે—ઝોરપાડ તાલુકો ને તાપી નદી; પૂર્વે—ગાયક-વાડતું રાજ્ય; દક્ષિણ—ગાયકવાડતું રાજ્ય ને મિઢોળા નદી; પશ્ચિમે—અરબી સમુદ્ર ને ઝોરપાડ તાલુકો.

વિસ્તાર—સુરત શહેર કરતાં ચોર્યાસી તાલુકાની લંબાઈસવાચાર ગણી એટલે ૧૭ મૈલ ને પહોળાઈ ચાર ગણી એટલે ૧૬ મૈલ છે.

કુદરતી રચના—આ તાલુકો સપાટ છે. માત્ર તલંગપુરથી ચારખાડીની દક્ષિણનો ભાગ ખાડા ટેકરાવાળો છે. તાપી અને મિઢોળા નદીની આબુઆબુની જમીન રસાળ ને ઝાડપાનથી ભરપુર છે. વચ્ચેના પૂર્વ ભાગ ઝાડપાન વિનાનો ઉજ્જડ છે. પશ્ચિમ તરફ જે ભાગ દરીઆ નજીક છે, તે ઝાડપાન વિનાનો ને રેતાળ છે. નદી કિનારાની જમીન ઝગોરાટ ને બાકીના ભાગની જમીન ખેસર છે. માત્ર પૂર્વ ને મધ્ય ભાગની જમીન કાળી છે. તાલુકાની જમીનનો ઢાળ પૂર્વ પશ્ચિમ છે. આ તાલુકામાં કુંગરા નથી. વેડ, ડમોલી ને સીંગણપોરની જમીન મારામાં સારી છે.

નદીઓ—૧. તાપી સાતપુડા પર્વતમાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે, એને કાંઠે વરાછા, ઉતરાણ, અમરોલી, ફુલપાડા, વરીઆવ, રાંદેર, સુરત, ઉમરા, રૂઢ ને કુમસ.

૨. મિઢોળા—સોનગઢના કુંગરામાંથી નીકળી અરબી સમુદ્રને મળે છે. એને કાંઠે સામરોદ, પારડીરકેબ, કછોલી, લાછપોર ને ઉંધેર.

આ બંને નદી પર આગાડીના પૂલ છે. તાપી ૪૫૦ માઈલ ને મિઢોળા ૪૦ માઈલ લાંબી છે.

ખાડીઓ—૧. કાંકરા ખાડી—એ ખાડીમાંથી મરડીઆ કાંકરા નીકળે છે, તેથી એવું નામ પડ્યું છે. એ મિઢોળાને મળે છે.

૨. ચારખાડી—એ મિઢોળાને મળે છે. કાંકરાખાડી કરતાં અડધી છે.

*તદન રેતીવાળી. xધણી રેતી ને થોડી મટોડી હોય તેવી. +કાળી અને ગેરાર.

ખીજી ચોપડીનો “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ત્રણ આના. [૩૫]

૩. નાની ખાડી—કાપદરા આગળ નાની ખાઈ ખોદી તેથી એ નામ પડ્યું છે. એને કાંકરાખાડી જોડે જોડી દીધી છે. કાંકરાખાડી તથા નાની ખાડી પર આગગાડીના પૂલ છે.

આખો હવા—પશ્ચિમ ભાગ દરીઆ કિનારે હોવાથી તાપ ઓછો, પણ પૂર્વ ભાગ દરીઆથી દૂર અને ઝાડપાન વગરનો હોવાથી તાપ વધારે. આખા તાલુકાના હવાપાણી સારાં છે. તાલુકામાં ગામે ગામે મીઠા પાણીના કુવા હોવાથી પાણીની આપદા પડતી નથી. ચોર્યાસી તાલુકામાં સુરત જેટલો એટલે ૩૯ ઇંચ વરસાદ પડે છે.

વસ્તી—એક લાખ પાંસેઠ હજાર માણસની છે. મુખ્ય વસ્તી હિંદુની છે. એ સિવાય મુસલમાન, વડોદરા, પારસી, આવક વગેરેની વસ્તી છે. દરેક ગામે કોળી, દુબળાની વસ્તી છે વસ્તીનો ત્રીજો ભાગ કોળી દુબળાનો છે.

ધંધો —મુખ્ય ધંધો ખેતીનો છે; વેપાર ને કારીગરીનો; નોકરી ને મજૂરીનો.

પેદાસ—કપાસ, જીવાર, બાજરી, તમામ જાતનું કઠોળ, શાકભાજી, સુરણ, આદુ, મરચાં, કેરી.

નિકાશ—જીવાર. કપાસ, ડાંગર, કઠોળ, શાકભાજી.

આયાત—કાપડ, ચા, ખાંડ, દવા, ગ્લાસતેલ, વિદ્યાયતી સામાન.

રસ્તાઓ—(૧) રેલવેનો રસ્તો, (૨) નદીનો રસ્તો. (૩) પાકી સડક, (૪) કાચી સડક

રેલવે—(૧) ખી. ખી. એન્ડ સી. આઈ રેલવે. (૨) ટાપ્ટી વહેલી રેલવે,

સ્ટેશનો—ઉતરાણ, સુરત, ઉધના; સચીન.

જંકશન—ઉધના.

[૩૬] ચેર્યાસી તાલુકાના ભૂગોળ શિક્ષક જે આના.

કચે રસ્તે થઇને કંઈ દિશામાં કચે કચે ગામ જવાય.

૧. કતારગામ દરવાજેથી-ઉત્તરે-ગોતાલાવાડી, કતારગામ.
૨. વરીઆવી દરવાજેથી-ઉત્તરે-સીંગણપાર, ઝોલાલી, વેડ.
૩. હોપપૂલ ઉપર થઇને-વામવ્યે—ચંદેર, પાલણપુર, ઝાંઝીરાબાદ, પીસાદ, ઝાંઝીરપરા
૪. હોપપૂલ ઉપર થઇને—પશ્ચિમે-અડાજણ, પાલ, ભાંડા.
૫. અડવા દરવાજેથી-નૈર્ઋત્યે-અડવા, ઢિંમરા, પીપળાદ, રંઢ. મચદલા, ગવીઅર, વાંટા, કુમસ, લીમપોર
૬. મજુરા દરવાજેથી-દક્ષિણે-ખટોદરા, મજુરા, અલથાણ, ભટાર, ગોવાલક, અમરોલી, દંતુરા, સરસાણા, ભીમરા, સોનતગાવ, ખગ્ગેદ
- ૭ નવસારી દરવાજેથી-દક્ષિણે-ઉંઘવા, ભેદવાડ, પાંડસરા, ભેરતાન, વડોદ, સોનારી, જાઆવ, યુડીઆ
- ૮ સરાહ દરવાજેથી-પૂર્વે-કુંભાસ પરવટ, કંભારીઆ, વેડછા, સાબરગામ, પુણા, સણીઆમોદ.
૯. ઉધના સ્ટેશનથી-અગ્નિમાં-ડીડાલી, ઘોડાદરા, ડંકનવાડા, દહેલાડવા, કરાડવા, સણીઆકણુદે, ખંભાસલા, ગાંગવા, મોહણી, ખરવાસા, અંથાસલી. ટીંબરવા.
૧૦. સચીન સ્ટેશનથી-પાલી, તલંગપોર, ઢિંબેર, સચીન, પારડી કણુદે, વાંઝ, ભાણોદ્રા, એકમેરા, ભાછપોર, કફલેટા, કછોલી, સામરોદ, પારડીરોબ.
૧૧. ઉતરાણ સ્ટેશનથી-અમરોલી, ઉતરાણ, મોટાવરાછા, કેસાડ, ખરથાણા.
૧૨. વરાછાની સડકે થઇને-કુલપાડા, અધિનીકુમાર, કાપદરા, નાના વરાછા, સીમાડા. —————

બીજા ધોરણનો “મુખ્યચિત્ર શિક્ષક” બે આના. [૩૭]

સુરત શહેરની આબુખાબુ આવેલાં મોટાં ગામો.

ઉત્તરમાં—કતારગામ, સીંગણપોર, ડોભેલી, વેડ, વરીઆવ.

પશ્ચિમમાં—કુલપાડા, અમરોલી, ઉતરાણ, વરાછા.

પૂર્વમાં—પુણા, સણીઆમોદ, કુંભારીઆ, વેડછા.

અગ્નિમાં—ડીડોલી, દહેલાડવા, ખરવાસા, યાંઝ, કફલેટા.

દક્ષિણમાં—મળુરા, ઉધના, ભેસ્તાન બાણોદ્રા, સચીન, તલગપોર, જીઆવ, બુડીઆ, ખજોદ.

નૈઋત્યમાં—અઢવા, ઉમરા, પીપલોદ, રૂંદ, વેસુ, મગદના, આમવા, ગવીઅર, કુમસ, ભીમપોર.

પશ્ચિમમાં—અડાજણ, પાલ, લાડા.

વાયવ્યમાં—રાંદેર, પાલણપુર, ઝાંગીરાંબાદ, પીસાદ, ઝાંગીરપુરા, (કુરૂક્ષેત્ર)

—: મોટાં ગામો. :—

સુરત—તાપીને ડાબે કાંઠે શહેર ને બંદર છે, અરણી, પાપડી, જમણ, વણાટકામ, ભરતકામ, હાથીદાંત ને સુખડનું કોતરકામ વખણાય છે.

કતારગામ—એમાં કંતારેશ્વર મહાદેવનું દહેરું છે. પાપડી, તમાકુ ને કેરી વખણાય છે. અનાવલા બ્રાહ્મણની વસ્તી વધારે છે.

સીંગણપોર—એમાં તાપી નદીને કિનારે ભરીમાતાનું દહેરું છે. પારસીની વસ્તી વધારે છે, તાડી વખણાય છે.

ડોભેલી—એમાં નાની બહુચરાજીનું દહેરું છે. તાડી વખણાય છે.

વેડ—એમાં મોટી બહુચરાજીનું દહેરું છે જમરખ અને તાડી વખણાય છે.

કુલપાડા—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે છે, અહીંઆ હિંદુઓનાં મુઠદાં દાટવા બાળવાની જગા (સ્મશાન) છે.

[૩૮] બીજા ધોરણના સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રત્યેકોત્તરમાળા ત્રણ આના.

અમરોલી—એ તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. બી. બી. એન્ડ સી. આઇ. રેલવે પહેલવહેલી અહીંથી શરૂ થઈ હતી.

કુંભારીઆ—આગાયતી ગામ છે. કેવડો, પીપર ને શેરડી વખણાય છે.

રાંદેર—તાપીને જમણે કાંઠે કર્મો છે. રાંદેરી ખોર વખણાય છે. વહોરાઓની વસ્તી વધારે છે એમાં કપાસ પીલવાનું છન તથા મ્યુનિસીપાલ્ટીરી તથા પાણીના નળ છે.

સણીઆ—અહીં શીતળા માતાનું દહેરું છે.

તલંગપોર—મોટું ગામ છે. અનાવલા આહાણની વસ્તી વધારે છે.

ઉધના—સચીનના નવાબના તાબાનું ગામ છે. ધુળીઆ (બીડલંગન) મહાદેવનું દહેરું છે, એ રેલવે સ્ટેશન છે.

ધોડાદરા—અહીં આસપાળનું દહેરું છે, સાપ અથવા કુતરું કરડ્યું હોય તે એની બાધા રાખે છે. વધારે વસ્તી રજપુતની છે.

સચીન—નવાબની રાજધાનીનું શહેર છે. રેલવે સ્ટેશન છે. મહેલ જેવા લાયક છે.

કુમસ—સચીનના નવાબ સાહેબનું ગામ સુરતથી ૭ માઇલ પર તાપી નદીના મુખ આગળ છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. ખારીક ભાત, કેરી અને જમરખ વખણાય છે.

લીમપોર—સચીનના નવાબ સાહેબનું ગામ દરીઆ કિનારે છે. એ હવા ખાવાનું ઠેકાણું છે. લીમપોરીઆ હનુમાનનું દહેરું છે.

અધિનીકુમાર—તાપી નદીને ડાબે કાંઠે નાનું ગામ છે. અહીંથી આગખોટમાં ખેસી બહુધાન જવાય છે. માંડવીથી સાકટા તથા વાંસ નદી વાટે અહીં આવે છે. જનતાનું ઠેકાણું છે.

કાપદરા—તાપી નદીને કાંઠે ઉજ્જડ ગામ છે. અહીં કાપદેશ્વર મહાદેવનું દહેરું છે.

ખજેદ—અહીં પારસીની વસ્તી વધારે છે. ખજુરાના ઝાડ ઘણાં છે.
તાડી વખણાય છે.

ઉમરા—તાપી નદીને કાંઠે છે. એમાં રામનાથ ધેલા નામે
મહાદેવનું દહેરું છે. નીચ લોકો અહીં મુડદાં બાળે છે.

અડવા—અહીં ખેતીના પાક સંબંધી જાત જાતના અજમાયશ કરી
ખેડુતોને બતાવવાને સાર એક ખેતર છે. અહીંઆ સાર્વજનિક
કોલેજ અને શ્રાવકનું દહેરું જેવા લાયક છે તથા પોલીસ
લાઇન્સ છે.

અડાજણ—એ તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે, પાપડી ને બેર
વખણાય છે. ગવર્નમેન્ટ બોર્ડિંગ છે.

લાઠા—તાપી નદીને જમણે કાંઠે છે. બેર ને પાપડી બહુ થાય છે.

મોટાવરાછા—ઇનામી બાગાયતી ગામ છે. સુખડનાં ઝાડ ઘણાં થાય છે.
આદુ, સુરણ ને રતાળુ પુષ્કળ થાય છે.

નાના વરાછા—અહીં પાણીની ટાંકી છે.

ઉંબેર—ઇનામી ગામ છે. મરચાં બહુ થાય છે.

કુંભાલ—એમાં હુમાનનું દહેરું છે.

ઇનામી ગામો ૧૨ છે.

મોટા વરાછા—પાકજીના વારસ પાસે છે. વાંઝ ને ડીંગાલી-
ગંગાધર શાસ્ત્રીના વારસ પાસે છે. ભેસ્તાન ને સોનારી-સ્ટોરના
વારસ પાસે છે. દહેલાડવા, બાણોદ્રા ને ઉંબેર-અરદેશર કોટવાલના
વારસ પાસે હતા. પુણા, વેસુ, આલવા, સણીઆમોદ-વડોદરાના
નવાબ સાહેબના તાબામાં છે.

૪૦] સુરત જિલ્લાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના.

પાયકવાડી ગામો—જીઆવ, કરાડવા, ગોળ, ગણેશી.

સચીનના નવાળ સાહેબના ૧૬ ગામો.

સચીન, ઘોડાદરા, ઉધના, કુમસ, લીમપોર, વકથાણા, રાવળા), ભાદીઆ, બોણદ, કનસાડ, ડંકનવાડા, સરોલી, પીંચર, સરસાણા, લાછપોર, ઊન, તરાજ.

બામાચતી ગામો.

પુણા, કુંભારીઆ, સારોલી, વરાછા, કોસાડ, ભાંડા, તારગામ.

કસ્થા-રંદેર, કતારગામ, કોસાડ, મોટા વરાછા, સચીન.

બાવાનાં ઠેકાણાં.

કતારગામ, અધિનીકુમાર, દુલપાડા, કુંભાલ, ઉધના, કેમરા લીમપોર, સણીઆ, કાપદરા, ઝોલી, વેડ, ઘોડાદરા.

હવા બાવાનાં ઠેકાણાં.—કુમસ, લીમપોર.

ઘોડી વસ્તીવાળાં ગામો—નવાગામ, કરેજ, કાપદરા, દુકી, કેમરાવાડા, આંજણાં, ખટોદરા, પનાસ, મજુરા, ગોવાલક, દંતોરા, મેદવાડ, સોનતળાવ, લીંબાયત, ગાંમળા, અંથસલા.

બીજી ચોપડીનો ડિકટેશન શિક્ષક ત્રણ આના. [૪૧]

પારસીની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો—સુરત, અડાજણ,
ભાડા, અડવા, ખજેદ, સીંગણપોર, ઉભોલી, વેડ.

વહોરાની વધારે વસ્તીવાળાં ગામો—રાંદેર, મોટા વરાછા,
વાછપોર, કક્ષેટા, સામરોદ, કછોલી.

મીઠા બંદર—જાંબાવ, જુડીઆ, ઉંખેર, અહીં પહેલાં મીઠું
પકવતા હતા.

તાડીનાં ગામો—વેસુ, ખજેદ, જુડીઆ, બમરોલી, ગોવાલક,
અડવા, સીંગણપોર, ઉભોલી, વેડ.

વખણાતી વસ્તુવાળાં ગામો.

રાંદેર, અડાજણ, ભાડા—ખેર.

કતારગામ, વેડ. કુમસ—જમરૂખ, ફેરી.

વેડ, ઉભોલી, સીંગણપોર—તાડી.

કુંભારીઆ—પીપર, શેરડી.

કતારગામ, પરવટ—માડીનાં વાસણ.

ભાટપુર, ભાડા, કતારગામ, કુમસ, વરાછા—શાકભાજી.

આણવા, કુમસ, લીમણિયાર—ખારીઉં ભાત.

વરાછા રતાળુ, સુરણ, આદુ, ને ફણસ.

કોમ્પાઉન્ડ—ધી.

કતારગામ, ભાડા—પાપડી.

છબનલાલ મોતીરામ શાહ

“મુખગાણત શિક્ષક” વગેરેના કતો, શાહપોર—સુરત.

[૪૨] બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના

ચોર્યાસી તાલુકાનું પુનરાવર્તન.

- સ. ૧) ચોર્યાસી તાલુકા નામ પડવાનું કારણ શું ?
- સ. ૨) ચોર્યાસી તાલુકાની ચારે દિશાએ શું શું આવ્યું છે ?
- સ. ૩) ચોર્યાસી તાલુકાની લંબાઈ પહોળાઈ કહો. અને સુરત શહેર કરતાં કેટલા ગણી છે તે પણ ?
- સ. ૪) ચોર્યાસી તાલુકામાં ક્યાંની જમીન રસાળ છે ? ક્યા ક્યા ગામની જમીન સારામાં સારી છે ?
- સ. ૫) ચોર્યાસી તાલુકામાં કઈ કઈ નદીઓ છે ? એ નદીઓ ક્યાંથી નીકળી જોને મળે છે અને તેના પર મોટાં ગામ ક્યા ક્યા છે ?
- સ. ૬) કાંકરાખારી સાથે કઈ ખાડીને જોડી દીધી છે ? એ જો ખાડી સિવાય બીજી કઈ ખાડી છે તે તેનું પાણી કઈ નદીને મળે છે ?
- સ. ૭) ચોર્યાસી તાલુકાના ક્યા ભાગમાં તાપ ઓછો ને ક્યા ભાગમાં વધારે પડે છે તે કારણ સાથે કહો.
- સ. ૮) સુરત શહેરની વસ્તી બાદ કરતાં ચોર્યાસી તાલુકામાં કેટલા માણસની વસ્તી છે, અને તેમાં મુખ્ય વસ્તીકયા ક્યા લોકની છે ?
- સ. ૯) તાલુકાના લોક ક્યા ક્યા ધંધા કરે છે ? મુખ્ય ધંધો કયો છે ?
- સ. ૧૦) તાલુકાની મુખ્ય પેદાશ કહો.
- સ. ૧૧) તાલુકામાંથી કયો કયો માલ બહાર ગામ જાય છે ? બહાર ગામથી કયો કયો માલ આવે છે ?
- સ. ૧૨) તાલુકામાં મુસાફરી કઈ કઈ રીતે થઈ શકે છે ?
- સ. ૧૩) ચોર્યાસી તાલુકામાં કઈ કઈ રેલવે બાતરી છે ?
- સ. ૧૪) બી. બી. એન્ડ સી. આર્થ રેલવેના રેલ્વેના દક્ષિણથી
- અનુક્રમે ગણવો.

ચોથાંસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક બે આના. [૪૩]

- સ. ૧૫) જંકશન એટલે શું ? તાલુકામાં કયું જંકશન છે ?
- સ. ૧૬) કતારગામને દરવાજેથી ઉત્તરે જઈએ તો કયા કયા ગામ આવશે ?
- સ. ૧૭) સીંગણપોર, ડમોલી ને વેડ જવું હોય તો કયે દરવાજેથી કઈ દિશામાં જવું ?
- સ. ૧૮) હોપપૂલ પર ચર્ચ વાયવ્યે જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૧૯) હોપપૂલ પરથી પશ્ચિમે જતાં અનુક્રમે કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૦) અડવાના દરવાજેથી નૈઋત્યમાં કયા કયા ગામે જવાશે ?
- સ. ૨૧) મજુરા દરવાજેથી દક્ષિણમાં જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૨) નવસારી દરવાજેથી એક માણસ દક્ષિણમાં ચાલ્યો જાય છે તો કયા કયા ગામ આવશે ?
- સ. ૨૩) સરાહના દરવાજેથી પૂર્વે કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૨૪) ઊધના સ્ટેશનથી કયા કયા ગામે જવાય ?
- સ. ૨૫) સચીન સ્ટેશનથી કયાં કયાં જઈ શકાય ?
- સ. ૨૬) ઉતરાણ સ્ટેશનથી કયા કયા ગામે જઈ શકાય ?
- સ. ૨૭) વરાછાની સડકે થઈ જઈએ તો કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૨૮) સુરત શહેરની ઉત્તરમાં કયા કયા ગામ આવેલાં છે ?
- સ. ૨૯) સુરતથી ઇશાનમાં કયા કયા ગામે જઈ શકાય ?
- સ. ૩૦) સુરતથી પૂર્વમાં જતાં કયા કયા ગામ આવે ?
- સ. ૩૧) સુરતથી અગ્નિ ખુણામાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૨) સુરતથી દક્ષિણમાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૩) સુરતથી નૈઋત્યમાં જઈએ તો કયે કયે ગામે જવાય ?
- સ. ૩૪) સુરતથી પશ્ચિમમાં કયા કયા ગામ આવ્યાં ?
- સ. ૩૫) સુરતથી વાયવ્યમાં જતાં કયા કયા ગામ આવે ?

સ. ૩૬) ચોર્ચાસી તાલુકામાં આવેલાં મોટાં ગામ નકશામાં બતાવેલ.

સ. ૩૭) ઇનામી ગામો કયા કયા છે? ગાયકવાડી ગામ ગણાવેલ.

સ. ૩૮) સુરતમાં પાણીના નળ કયાંથી લાગ્યા છે?

સ. ૩૯) સચીનના નવાબના તાબામાં કયા કયા ગામો છે?

સ. ૪૦) ચોર્ચાસી તાલુકામાં કયા કયા કર્યા છે?

સ. ૪૧) ચોર્ચાસી તાલુકામાં આવેલાં બત્રાનાં ઠેકાણાં લખો.

સ. ૪૨) હવા ખાવા લાયક ગામો કયા કયા છે?

સ. ૪૩) શેડી વસ્તીવાળાં ગામો ગણાવો.

સ. ૪૪) પારસીની વધારે વસ્તી કયા કયા ગામમાં છે? કયા કયા ગામમાં વહોરાની વસ્તી વધારે છે?

સ. ૪૫) કયા કયા ગામમાં અગાઉ મીઠું પકવતા હતા?

સ. ૪૬) કયા કયા ગામમાં તાડીનાં ઝાડ લણ્યાં છે?

સ. ૪૭) નીચેના ગામો શાને માટે પ્રખ્યાત છે? તે કહેા ને નકશામાં બતાવો.

સુરત, રાંદેર, કતારગમામ, સીંગણપેર, ડબોલી, વેડ, પુલપાડા, સણ્ણીઆ, ઉધના, ઘોડદરા, સચીન, કુમસ, બીમપોર, અમિનીકુમાર, કાપદરા, ખજોદ, ઉમરા, અઠવા, અડાજણ, ભાઠા, મોટા વસાજી, ઉંબેર, કુંભાલ, કોસાડ, વરાજી.

સ. ૪૮) સચીનના નવાબના ગામોની હદ નકશામાં કયા રંગથી બતાવેલી છે?

સ. ૪૯) પીળા રંગથી કયા રાજની હદ બતાવી છે?

સ. ૫૦) ઇનામી ગામોની હદ કયા રંગથી બતાવી છે?

સ. ૫૧) સચીન સ્ટેશનથી સંલિધુમાં કયા સ્ટેશન છે?

છગનલાલ મેતીરામ શાહ કૃત પુસ્તકો.

❀ “મુખગણિત શિક્ષક” ❀

બાળવર્ગીનો	૦-૧-૬	ત્રીજા ધો.નો	૦-૨-૬
પહેલા ધો.નો	૦-૧-૯	ચોથા ધો.નો	૦-૪-૦
બીજા ધો.નો	૦-૨-૦	પાંચમા ધો.નો	૦-૪-૦

❀ બીજા ધોરણની સુદિશ્વાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ૩ અના. ❀

❀ “ડિક્ટેશન શિક્ષક” ❀

બાળવર્ગીનો	૦-૨-૦	ત્રીજાનો	૦-૩-
પહેલીનો	૦-૨-૬	ચોથીનો	૦-૪-
બીજાનો	૦-૩-૦	પાંચમીનો	૦-૪-૦

❀ “પ્રશ્નોત્તરમાળા” ❀

ગુજરાતની સામાન્ય ભૂગોળની	૦-૪-૦
સુઅઈ ક્ષણિકાની ભૂગોળની	૦-૪-૬
હિંદુસ્તાનની સામાન્ય ભૂગોળની	૦-૪-૦

❀ ભૂગોળ શિક્ષક ❀

ચોર્યાસી તાલુકાનો ૦-૨-૦] [સુરત જિલ્લાનો ૦-૩-૦

બીજા ધોરણ માટે “અંગ્રગણિતનાં મનોચત્ર” ૦-૫-૦

છગનલાલ મેતીરામ શાહ.

“મુખગણિત શિક્ષક” વગેરેના કર્તા. શાહપોર—સુરત.

બીજા ધોરણ માટે અંગ્રગણિતનાં મનોચત્ર ૫ અના.

